

НАУКОВО-ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРОВИРОБНИЦТВА ЯК ЗАПОРУКА ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ: ВЧОРА, СЬОГОДНІ, ЗАВТРА

МАТЕРІАЛИ
VIII НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,

присвяченої ювілейним датам:

160-річчю Полтавського товариства сільського господарства,
105-річчю Полтавського державного аграрного університету,
90-річчю від дня народження Героя України С. С. Антонця (1935–2022)

м. Київ
17-18 вересня 2025 р.

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ АГРАРНИХ НАУК УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА НАУКОВА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА БІБЛІОТЕКА
ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ АГРАРНОЇ НАУКИ, ОСВІТИ І ТЕХНІКИ,
ДОНЕЦЬКА ДЕРЖАВНА СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКА ДОСЛІДНА СТАНЦІЯ
МИРОНІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПШЕНИЦІ ім. В. М. РЕМЕСЛА
НОСІВСЬКА СЕЛЕКЦІЙНО-ДОСІДНА СТАНЦІЯ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ГРОМАДСЬКА СПІЛКА «ПОЛТАВСЬКЕ ТОВАРИСТВО
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА»
ПРИВАТНЕ ПІДПРИЄМСТВО «АГРОЕКОЛОГІЯ»**

**НАУКОВО-ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК АГРОВИРОБНИЦТВА ЯК ЗАПОРУКА
ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ:
ВЧОРА, СЬОГОДНІ, ЗАВТРА**

**МАТЕРІАЛИ
VIII НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ,**

**присвяченої ювілейним датам:
160-річчю Полтавського товариства сільського господарства,
105-річчю Полтавського державного аграрного університету,
90-річчю від дня народження Героя України С. С. Антонця (1935–2022)**

**м. Київ
17-18 вересня 2025 р.**

Н 34

*Друкується згідно з рішеннями вченої ради
Національної наукової сільськогосподарської бібліотеки НААН
(протокол № 8 від 28 серпня 2025 р.)*

Н 34

Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра: матеріали VIII Всеукр. наук.-практ. конф., присвяченої ювілейним датам: 160-річчю Полтавського товариства сільського господарства, 105-річчю Полтавського державного аграрного університету, 90-річчю від дня народження Героя України С. С. Антонця (1935–2022), м. Київ 17–18 вересня 2025 р. / НААН, ННСГБ, Ін-т історії аграр. науки, освіти та техніки, ДДСГДС НААН, НСД МПІ ім. В. М. Ремесла НААН, МОН, ПДАУ, ГС «Полтавське т-во с.-г.», ПП «Агроекологія». – Київ, 2025. – 377 с.

ISBN 978-617-8466-36-7

Збірник містить матеріали VIII науково-практичної конференції «Науково-інноваційний розвиток агровиробництва як запорука продовольчої безпеки України: вчора, сьогодні, завтра», присвяченої ювілейним датам: 160-річчю Полтавського товариства сільського господарства, 105-річчю Полтавського державного аграрного університету та 90-річчю від дня народження Героя України С. С. Антонця (1935–2022). Видання висвітлює сучасні науково-методологічні засади та практичні підходи до інноваційного розвитку агропромислового комплексу, питання трансферу технологій, бібліотечно-інформаційного забезпечення аграрної науки, взаємодії науки, освіти та бізнесу, історичні аспекти розвитку аграрної сфери, а також виклики, пов'язані з екологічною безпекою та війною в Україні.

Матеріали збірника можуть бути корисними для науковців, освітян, практиків аграрної галузі, студентів і всіх, хто цікавиться проблемами інноваційного розвитку та продовольчої безпеки.

СКЛАД РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

голова: **Вергунов В. А.**, д-р с.-г. наук, д-р іст. наук, професор, академік НААН;
секретар: **Нижник С. В.**, канд. іст. наук, старший дослідник.

ЧЛЕНИ:

Анненков І. О., канд. іст. наук, старший дослідник;
Анненкова Н. Г., д-р іст. наук, доцент;
Бей Р. В., д-р іст. наук, с.н.с, академік НААН;
Демуз І. О., д-р іст. наук, професор;
Каштанова Т. В., канд. іст. наук, старший дослідник;
Корзун О. В., д-р іст. наук, доцент;
Кучер В. І., д-р іст. наук, професор;
Підгайна Т. М., канд. іст. наук; старший дослідник;
Соловей Г. М., канд. іст. наук; старший дослідник;
Татарчук Л. М., канд. іст. наук; старший дослідник;
Уткін О. І., д-р іст. наук, професор;
Щебетюк Н. Б., д-р іст. наук, с.н.с.;
Юрчак Е. В., канд. іст. наук.

УДК 93/94:37:001:63+62(477)(043)

ISBN 978-617-8466-36-7

Жемба А.Й., Тарара О.Я. ВПЛИВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ НА НАЦІОНАЛЬНУ ТА ГЛОБАЛЬНУ ПРОДОВОЛЬЧУ БЕЗПЕКУ.....	320
Карбівська У.М., Сітник А.А. ОСОБЛИВОСТІ РОСТУ ТА РОЗВИТКУ БАГАТОРІЧНИХ ЕНЕРГЕТИЧНИХ КУЛЬТУР В УМОВАХ ПРИКАРПАТТЯ	322
Каиляков Г. І., Белінська А. П. ЕКОБІОТЕХНОЛОГІЧНІ РІШЕННЯ ДЛЯ ПРОДОВОЛЬЧОЇ ТА ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ УКРАЇНИ	324
Козак В. О., Пида С. В., Чернік І. В. ВПЛИВ МІКРОБНИХ ПРЕПАРАТІВ І ПРОТРУЙНИКІВ НА УРОЖАЙНІСТЬ СОЧЕВИЦІ ХАРЧОВОЇ (<i>LENS CULINARIS</i> MEDIK)	326
Купінець Л.Є. ВІДНОВЛЕННЯ ҐРУНТІВ ПІСЛЯ ВОЄННИХ ДІЙ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ ДЛЯ УКРАЇНИ	328
Лахач Т. О. УКРАЇНА І ГЛОБАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ	330
Лиховид П. В., Грановська Л. М. ЗАГРОЗИ ДЛЯ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ ТА АГРОЕКОЛОГІЧНОЇ СТАБІЛЬНОСТІ УКРАЇНИ НА ТЛІ БОЙОВИХ ДІЙ: КЛЮЧОВІ ВИКЛИКИ ТА ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ КРИЗИ	332
Маренич Т. Г. МОТИВАЦІЙНІ ЧИННИКИ ПІДВИЩЕННЯ ПРОДУКТИВНОСТІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ВИРОБНИЦТВА В УКРАЇНІ	334
Науменко А. П. ВПЛИВ ПРОФІЛАКТИЧНИХ ОБРОБОК БІОПРЕПАРАТАМИ НА ПРОДУКТИВНІСТЬ КУКУРУДЗИ	337
Овчіннікова О. П. СЕЛЕКЦІЙНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ СТІЙКОСТІ РОСЛИН ДО БІОТИЧНИХ І АБІОТИЧНИХ ФАКТОРІВ У ПІСЛЯВОЄННОМУ ВІДНОВЛЕННІ АГРОСЕКТОРУ	340
Петік П. Ф., Папченко В. Ю., Матвєєва Т.В. ЕКСПОРТ ОЛІЄЖИРОВОЇ ПРОДУКЦІЇ У 2024/2025 МАРКЕТИНГОВОМУ РОЦІ	342
Почерняєва В. Ф. ПЕСТИЦИДИ ЯК ЕКОЛОГІЧНИЙ ЧИННИК. ВПЛИВ НА ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ	344
Ратушний В. В., Вітрух П. І., Косовець Ю. В. ВПЛИВ ДОЗУВАЛЬНИХ СИСТЕМ ПРЕПАРАТІВ РОТАЦІЙНОГО ПРОТРУЮВАЧА НА ЯКІСТЬ ПОШАРОВОГО ОБРОБЛЕННЯ НАСІННЯ	345
Розгон А.В. СТРАТЕГІЯ ТРАНСФОРМАЦІЇ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СИСТЕМИ ЄС	347
Семен Я.В., Крунич О.М., Семен О.Я., Крунич С.О. ПЕРСПЕКТИВИ СТВОРЕННЯ МАШИН ДЛЯ ОРІЄНТОВАНОГО САДІННЯ ЗУБКІВ ЧАСНИКУ	351
Семенченко О. Л. СІЛЬСЬКЕ ГОСПОДАРСТВО В УМОВАХ ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ В УКРАЇНІ	353

<i>Стеценко А. Р., Орихівська О. М.</i> ВИКОРИСТАННЯ СИДЕРАТИВ У ТЕХНОЛОГІЯХ ОРГАНІЧНОГО ЗЕМЛЕРОБСТВА	355
<i>Хміль О. М.</i> ЕФЕКТИВНІСТЬ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПІДХОДІВ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ	357
<i>Чередниченко І.В., Борисенко В.В.</i> НАШЕСТЯ САРАНИ В УКРАЇНІ ЯК ЗАГРОЗА ЕКОЛОГІЧНИЙ ТА ПРОДОВОЛЬЧІЙ БЕЗПЕЦІ В УМОВАХ ВІЙНИ	361
<i>Чернобай Ю.О., Рябчун В.К., Кузьмишина Н.В., Шиянова Т.П.</i> ФУНКЦІОНУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОГО СХОВИЩА ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОЇ ВІЙНИ	363
<i>Шакалій С. М., Остапенко Б., Скочко О.</i> ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ У РОЖАЙНОСТІ НАСІННЯ ЛЬОНУ ЗАЛЕЖНО ВІД ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ	365

**Текст подано в авторській редакції.
Відповідальність за достовірність змісту поданих
матеріалів
несуть автори публікацій**

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ УРОЖАЙНОСТІ НАСІННЯ ЛЬОНУ ЗАЛЕЖНО ВІД ЕЛЕМЕНТІВ ТЕХНОЛОГІЇ

Шакалій С. М., Остапенко Б., Скочко О.

Полтавський державний аграрний університет (м. Полтава)

Актуальність вирощування льону для України зумовлена його економічною, агротехнічною та соціальною важливістю, а також сприятливими природними умовами для цієї культури [1]. Високий попит на внутрішньому та світовому ринках: насіння льону використовується для виробництва харчової та технічної олії, а волокно — у текстильній, паперовій, будівельній промисловості. Експортний потенціал: льон і продукти його переробки користуються стабільним попитом у країнах ЄС, Канаді, Китаї та Індії. Рентабельність виробництва: навіть за відносно невеликих витрат вирощування льону може забезпечувати високу економічну віддачу. Льон є добрим попередником для багатьох культур, особливо зернових і бобових, завдяки покращенню структури ґрунту та зменшенню засміченості полів. Має короткий вегетаційний період (80–100 днів), що дозволяє ефективно планувати сівозміни.

Льон належить до екологічно чистих культур, оскільки потребує менше хімічних засобів захисту. Волокно льону – біорозкладне й придатне для виготовлення «зелених» матеріалів, що важливо в умовах глобального переходу до сталого розвитку. Продукти переробки льону мають фармакологічне та дієтичне значення, що стимулює розвиток суміжних галузей [2]. Відродження льонарства сприяє розвитку сільських територій і створенню нових робочих місць. Розвиток локальних підприємств з переробки льону збільшує додану вартість і підтримує регіональну економіку.

Україна має оптимальні ґрунтово-кліматичні умови, особливо в Поліссі та Лісостепу, для вирощування як олійного льону, так і льону-довгунця. Наявність вільних земельних ресурсів робить можливим розширення посівних площ без значних інвестицій. Прагнучи до максимальної насінневої продуктивності рослини протягом життєвого циклу формують та змінюють окремі складові структури врожаю [3].

Коливання загальної чисельності коробочок на одній рослині суттєво визначалася всіма досліджуваними факторами. У середньому внесенням мінеральних добрив та підвищення їх норми супроводжувалося зростання даного показника (від 8,0 шт.) на 17,0%; 18,8 % та 17,9 %, відповідно. Більш високим, на 2–4 % було таке збільшення за суцільної сівби відносно варіантів із міжряддям 45 см.

Збільшення ширини міжряддя зумовлювало більшу зосередженість рослин на довжині ряду, а тому в усіх випадках негативно впливало на чисельність коробочок. Незалежно від інших факторів, збільшення норми висіву в межах від 5,0 до 7,0 млн шт./га призводило до зменшення кількості коробочок, у

середньому на 9,6 % на одну одиницю градації фактору. Більш вагоме зменшення, на 0,8–1,7 %, спостерігалось на фоні широкорядної сівби культури.

Іншим показником, що визначає індивідуальну продуктивність рослини є кількість насіння в коробочці. Покращення умов вологозабезпечення супроводжувалося збільшення кількості насіння в сулідді на 5,9 % (до 6,83 шт.). Також спостерігалось постійне збільшення їх кількості при підвищенні фону мінерального живлення в межах 2,3–3,1%. Широкорядка сівба погіршувала умови формування насіння, внаслідок чого обнасіненість зменшувалася із 6,01 до 6,30 шт. Підвищення норми висіву на 1,0 млн шт./га зменшувало кількість насіння в одній коробочці у середньому на 3,8 % при міжрядді 15 см та на 5,4 % – за сівби на 45 см.

Маса одиниці насіння виявилася найбільш стабільним показником серед розглянутих, стандартне відхилення складає 0,26, проти 0,39 щодо кількості насіння в коробочці та 1,98 щодо кількості коробочок. Урожайність насіння льону олійного під впливом досліджуваних агротехнічних заходів та технологічних параметрів зростала на 23,7 %, до 2,16 т/га. В середньому по фактору на природному фоні вона складала 1,30 т/га.

Внесення мінеральних добрив $N_{45}P_{30}K_{30}$ та збільшення дози до $N_{90}P_{60}K_{60}$, незалежно від інших факторів, супроводжується достовірним підвищенням урожайності культури в 1,41–1,43 рази до найвищого у досліді рівня.

Найбільш вагомим було зростання урожайності на фоні застосування першої норми $N_{45}P_{30}K_{30}$ яке, залежно від інших факторів складало 0,25–0,39 т/га. Подальше підвищення фону живлення супроводжувалося зменшення приривок від їх застосування, проте різниця між такими варіантами була математично достовірною.

Найвищої урожайності 1,65 т/га було досягнуто на фоні внесення мінеральних добрив $N_{90}P_{60}K_{60}$ за сівби з міжряддям 15 см нормою висіву 6,0 млн шт./га. При зменшені норми добрив до $N_{60}P_{45}K_{45}$ урожайність знижувалася на 0,8 т/га. Враховуючи на зменшення урожайності, переваги вирощування льону олійного із міжряддям 45 см полягають у можливості отримання насіння харчового та медичного призначення, за рахунок проведення міжрядних культивуацій та відмови від застосування гербіцидів.

За цієї умови вищу врожайність насіння посіви формують при нормі сівби 5,0 млн шт./га. На природному фоні урожайність дорівнювала– 0,97 т/га. За рахунок внесення добрив урожайність збільшилася до 1,38 т/га.

Джерела та література

1. Хілінський С. А. Олійний льон для аграріїв сьогодні – від 100% рентабельності та низка інших переваг. Агроном. 2019. № 4. С. 74–75.
2. Махно Ю.О. Харчовий льон. The Ukrainian Farmer. 2018. С. 96–97.
3. Поляков О.І., Нікітенко О.В., Вахненко С.П. Агротехніка льону олійного. The Ukrainian Farmer. 2017. С. 102–105.